

Nõuded nõustajate järelkasvu arendamise koolitusprogrammile

Temaatika ja programmi eesmärk

Eestis on üles ehitatud ja põllumajanduse, metsanduse ning maamajanduse valdkonnas tegutsejatele kättesaadav nõuandeteenuse süsteem. 2022.aasta märtsi seisuga on väljastatud 102 kehtivat konsulendi kutsetunnistust, neist 34 (33%) olid põllumajanduse, 46 (45%) metsanduse konsulenti ja 22 (22%) muul alal tegutsevat konsulenti.¹ Sarnaselt põllumajandussektoriga moodustavad nõuandeteenuse süsteemis olulise osa (56%) vanemaealised konsulendid (vanuses 50+).

Nõuandeteenuse peamised probleemid on noorte tagasihoidlik huvi karjäärivalikutel siduda end nõuandeteenuse pakkumise ja arendamisega ning tegevkonsulentide siirdumine pensionile või muudesse töövaldkondadesse. Tänapäevaste nõustajate kõrgem vanus, mis on positiivne kogemuste hulga poolest, viib lähemas tulevikus mitmete toimimis- ja jätkusuutlikkuse probleemideni, kus teenus ei kata enam kõiki vajalikke valdkondi ja spetsiifilisi suundi. Viimase kahekümne aasta jooksul ei ole tegeletud süsteemselt uute konsulentide kaasamisega. Järelkasvu kujundamine on keerukas protsess, sest nõustajal peab reeglina olema märkimisväärne teadmiste ja mitmekülgsede praktiliste kogemuste pagas.

Nõustajate järelkasvu arendamise koolitusprogrammi (edaspidi *programm*) olulisteks osadeks on nõustajate karjäärivõimaluste tutvustamine, koolitused koos praktikaga vastavalt erialavalikutele, juhendajate ja mentorite kaasamine.

Eesmärgid

- Programmi esmane eesmärk on tagada nõustajate koguarvu suurenemine, teenuse jätkusuutlikkuseks vajalik vanuseline sulandumine ja seeläbi nõuandeteenuste parem kättesaadavus põllumajanduse-, toidu- ja maamajanduse valdkondades;
- Nõuandevaldkondade, sealhulgas uute valdkondade parem katmine. Selle eesmärgiga kaasnevad teadmiste efektiivsem liikumine, teadmiste mitmekülgsus ja nõustajate kursisolek uusimate tehnoloogiate rakendamisevõimalustega, kogu nõuandeteenuse kaasajastamise võimalused;
- Mentorluse arendamine, koostöö vajalikkuse teadvustamine. Võimalusel kaasata nõuandeteenuse pakkumisest eemaldunud konsulente teadmiste ja oskuste edasiandmiseks ja toimivate praktikate arendamine;
- Nõuandeteenuse positiivse mainekuvandi kujundamine;
- Loodava teadmussiirde- ja nõuandeteenuseid koordineeriva arenduskeskuse sujuvam rakendumine ja nõuandeteenuse kujundamine maamajanduse siduvaks osaks.

---

¹ Sihtasutus Kutsekoda <https://www.kutseregister.ee/>

Programmi tulemuseks on nõuandeteenuse pakkumise stabiliseerumine ja nõustajate arvu mõõdukas kasv. Programm annab oma osa Eesti ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava horisontaalse erieesmärgi realiseerumisse, luues täiendavaid võimalusi põllumajanduse ja maapiirkondade elu kaasajastamiseks, edendades ja jagades teadmisi, toetades innovatsiooni ja digiüleminekut ning ergutades nende kasutuselevõttu. Nõustajate järelkasv aitab tõhustada arukat, vastupidavat ja mitmekesist põllumajandussektorit, mis tagab toiduga kindlustatuse, edendab keskkonnahoidu ja kliimameetmeid ning panustab liidu keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse, loob võimekust kohanduda kliimamuutustega ja parandada maapiirkondade sotsiaal-majanduslikku olukorda.

Pareneb nõuandesüsteemi võimekus toota tulemust, uueneda, reageerida muutustele paindlikumalt ning jõuda maamajanduses nähtavamale kohale. Nõustajate järelkasvu koolitamine on üks osa elukestvast õpest, mis tagab nõuandeteenuse jätkuva kvaliteedi ning soodustab sektori ajakohastamist koos teadmiste jagamise ja parimate keskkonnasõbralike tootmistavade tutvustamisega. Programm annab osalejatele ettevalmistuse asumaks tööle nõustajana.

Seos valdkondlike arengukavade ja strateegiatega

Programm aitab panustada järgmistes arengukavades ja strateegiadokumentides toodud eesmärkide saavutamisesse:

- Põllumajandus ja kalanduse arengukava aastani 2030;
- Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030;
- Taimekaitsevahendite säästva kasutamise tegevuskava aastateks 2019-2023;
- Eesti toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava 2019-2022;
- Valmistatakse ette uut Eesti mahepõllumajanduse edendamise tegevuskava aastateks 2023–2030;
- Eesti lambakasvatusektori arengukava aastateks 2018-2023;
- Kliimapoliitika põhialused aastani 2050;
- Eesti põllumajandus ja toit 2030;
- Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030;
- Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035;
- Eesti 2035;
- Pärandniitude tegevuskava aastateks 2021-2027;
- Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala tegevuskava 2021-2024;
- Euroopa roheline kokkulepe (Green Deal), „Talust taldrikule“ strateegia.

Programmi (ühe) hanke käigus täpsustatakse nõuded järgmiste programmi komponentide osas:

Nõustajate järelkasvu programmi sihtgruppi kuuluvad isikud, kellel on potentsiaali saada kõrge kvalifikatsiooniga nõustamisteenuse pakkujateks.

Programmis osalejad on eelistatavalt bio- ja keskkonnateaduste, ühiskonnateaduste, loodusteaduste ja tehnikateaduste valdkondade² töökogemusega isikud; ärianduse, halduse, õiguse, loodusteaduste, tehnika, tootmise, ehituse, põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja

---

² www.etis.ee/Portal/Classifiers/Index

veterinaaria, teeninduse õppevaldkondade³ kõrgharidusega isikud; äranduse, halduse, õiguse, loodusteaduste, informatsiooni ja kommunikatsioonitehnoloogiate, tehnika, tootmise, ehituse, põllumajanduse, metsanduse, kalanduse, veterinaaria õppevaldkondade⁴ kutseharidusega isikud. Haridus võib olla omandamisel. Programmis osalejale ei ole kehtivat konsulendi kutsetunnistust või soovib kehtiva kutsetunnistusega konsulent omandada nõuandeteenuse osutamise oskuseid senisest erinevas nõuandevaldkonnas (nt senine nõuandevaldkond taimekasvatus ja omandatav nõuandevaldkond loomakasvatus). Soovituslik on erialase töökogemuse olemasolu.

Nõuded lektoritele, juhendajatele, mentoritele

Juhendaja või mentori kaasamine on programmis osalejale kohustuslik. Juhendajate ja mentorite ajaline osalus väljaõppes algab koolitatava praktika sooritamise ajast ja kestab vähemalt koolituse lõpuni. Mentorite kaasamine võib kesta koolituse lõpetamisest kauem, kuid mitte üle ühe aasta koolituse lõpetamisest. Ühel juhendajal võib samaaegselt olla kuni kaks juhendatavat, ühel mentoril võib samaaegselt olla kuni kaks mentiidi.

Lektoriteks sobivad isikud on õppejõud, teadurid, ettevõtjad, valdkondade ekspertteadmisi omavad kogemustega isikud. Eelistatud on võimekus käsitleda teemasid innovatsioonivõtmes, siduda teooriat praktikaga ja kaasata pädevaid välislektoreid.

Juhendajaks sobivad isikud on tegutsevad, 5., 6., ja 7. taseme kutsetunnistusega konsulendid. 5. taseme kutsega konsulent võib olla praktika juhendaja, kui tal on vähemalt kolmeaastane konsulendi töökogemus. Sobiv on õppejõudude, teadurite, ettevõtjate, ekspertide kaasamine juhendajatena.

Mentoriks sobivad isikud on konsulendid, kellel on vähemalt viis aastat konsulendikogemust; võib olla aktiivsest nõustamistegevusest kõrvale jäänud, kuid aktiivne nõustamistegevus toimus lepingute alusel mitte üle 24 kuu tagasi.

Programmi teemavaldkonnad

Programmi edukaks läbimiseks on osalejale kohustus läbida koolituse nõustamismetoodika (p 1), keskkonnahoiu (p 2), digioskuste (p 3), ettevõtluse (p 4), erialavaldkonna valikosa (p 5, *valikosa vastavalt tulevasele nõustamisvaldkonnale*), praktika (p 13) ja lõputöö (p 14) etapid. Ülejäänud teemavaldkondadest valib programmis osaleja oma edaspidise nõustamistegevusega sobivad, kuid mitte alla kolme teemavaldkonna.

1. Nõustamismetoodika, koolituse mahuga vähemalt 60 akadeemilist tundi. Kohustuslik kõikidele programmis osalejatele;
2. Keskkonnahoid – keskkonnasäästlik majandamine, keskkonnakaitse nõuded, vee-, mulla-, elurikkuse, välisõhu kaitse, Euroopa roheline kokkulepe, kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine;
3. Digioskused maamajanduses – andmete kogumise süsteemid, andmete haldamine, kasutamine ja kaitse, tehnoloogiate areng;

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/112072019017>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/117042019006>

4. Ettevõtlus – alustavad ettevõtted, juhtimine ja majandamine, finantsoskused, maksustamine;
5. Erialavaldkondade valikosa (alateemadega) – taimekasvatus, loomakasvatus, metsandus, mahepõllumajandus, aiandus, maaparandus, taimekaitse, mesindus, täppispõllumajandus, vesiviljelus, põllumajandusehitus, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika tingimuslikkuse nõuded;
6. Innovatsioon erinevates valdkondades, innovatsioonijuhtimine, seotus kogukondadega, piirkondlike erisuste kasutamine;
7. Biomajanduse ja ringbiomajanduse seosed ja potentsiaal globaalsete väljakutsete lahendamisel, erinevad tehnoloogiad, investeerimine, biomajandus kogukondade tegevuses, kliimanetraalsuse saavutamine põllumajanduses;
8. Töötlemine ja turundus – põllumajandussaaduste töötlemine, mahepõllumajanduslik töötlemine, tootearendus, turundus, eksport;
9. Riskijuhtimine – riskide käsitus, majanduslikud mõjud, riskide hindamine ja juhtimine, riskide maandamine;
10. Ühistegevus – ühistegevuse alane teave, finantsvõimalused, piirkondlike eeliste loomine ja kasutamine, kogukondade areng;
11. Enesejuhtimine – isiklik efektiivsus, nõustamissettevõtlus, isiklik areng, ajajuhtimine, karjäär, pingeliste olukordade lahendamine;
12. Tööohutus, töötervishoid – kohustused ja õigused, hooajaline töötamine, sotsiaalsed tagatised;
13. Praktika – juhendaja või mentoriga koostöös ettevõtete nõustamisvajaduse ja tegevuse analüüsimine, nõustamine koos juhendajaga või mentoriga, sealhulgas dokumentide vormistamine. Programmis osalejatel peab praktika alustamiseks olema läbitud vähemalt nõustamismetoodika (punkt 1) ja erialavaldkondade valikosa (p 4) etapid. Praktika läbiviimise kohta koostatakse praktika aruanne, mis kinnitatakse juhendaja või mentori poolt;
14. Iseseisev töö – lõputöö koos esitamise ja kaitsmisega;

Programmi sisu nõuded

Programmi (edaspidi koolitus) läbiviimiseks esitatakse hanke käigus:

- Kava koolitusel osalemise võimalustest teavitamise kohta kõrg- ja kutsehariduse õppeasutustes, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse kodulehtedel, meedias;
- Kava koolituse läbiviimise ajalise ulatuse kohta;
- Kava juhendajaks või mentoriks sobivate isikute teavitamise, koolituse läbiviimisesse kaasamise kohta;
- Ülevaade koolituse mahtudest teemavaldkondade ja vajadusel alateemade kaupa, sh koolituse mahud punkti 5 erialavaldkondade lõikes;
- Kava koolituseks vajalike tutvustus-, koolitus-, esitlus- või teavitustegevuste, ettevõtete külastuste või õpiringide, sh õppereisid väljaspool Eestit, korraldamise kohta, sh koolituse kontakt ja e-õppe kasutamise jaotuspõhimõtted;

- Praktikategevuste läbiviimise täpsem kava, arvestades, et praktika toimub Eestis, võimalusel osaliselt ka välismaal. Praktika minimaalne kestvus on 20 tööpäeva kolme järjestikuse kalendrikuu jooksul ja selle käigus analüüsitakse, nõustatakse, pakutakse välja töölahendused vähemalt viiele ettevõttele koostöös juhendaja või mentoriga. Praktika tegevuste kohta koostab koolitav aruande, mille kinnitab juhendaja või mentor. Praktika käigus tutvutakse ettevõtete, järelevalveasutuste, teadus- ja arendusasutuste, tootjaorganisatsioonide ja erialaga seonduvate erialaliitude tööga. Soovituslik on osalemine valikerialaga seotud nõustajate koolitustel, infopäevadel ja õpiringides;
- Lõputööle esitatavad täpsemad nõuded, esitamise, läbivaatamise ja kaitsmise korra kirjeldab koolituse läbiviija. Koolitus loetakse lõppenuks lõputöö esitamise ja kaitsmise positiivse tulemusega.

Koolituse sisu ja läbiviimisega seotud täpsustused:

Arvestades täiskasvanute koolitustele omaseid erisusi on vajalik nõustajate järelkasvu koolitamisel tagada paindlikkus ja keskendumine õppijate võimalustele. Koolituse alustajate ning lõpetanute arvu erinevus, st väljalangevus, ei too koolitajale kaasa lisakohustusi. Koolituse puhul on mõjuvatel põhjustel (terviseprobleemid, töökohavahetus jms) võimalik rakendada individuaalprogramme ning arvestada erisusi koolituste läbimisel (nt osade kaupa koolitus erinevatel aegadel). Koolituse läbimine ei too kaasa kohustust asuda tööle nõustajana.

Lisaks lõputööle on programmi osana võimalus sooritada kutseksam konsulendi 5. või 6. taseme esmataotlemiseks koos spetsialiseerumisega.

Programmi töökorraldus

Programmi täpsem tegevuskava ja juhtimisskeem selgub riigihanke tulemusena.